

Dva skladatelja iz „neskladateljskog grada”

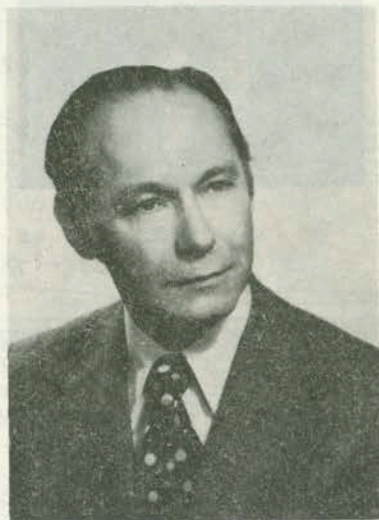
Uz šezdesetu obljetnicu života Nikše Njirića
i Marija Nardellija

Pišući o osamdesetoj obljetnici života Zdenka Šapra (»Sv. Cecilija«, 1/1986), naglasio sam, da je Dubrovnik, iako je bio i jest istaknuto žarište hrvatskoga glazbenog života, tijekom proteklih stoljeća dao vrlo mali broj skladatelja, osobito u odnosu na čitavu četvu književnika rođenih u tomu gradu. U ovom našem stoljeću, međutim, u Dubrovniku se rađa sve manje književnika, a sve više skladatelja (i glazbenika općenito). Vrlo zanimljiv obrat, a zašto je i kako do njega došlo, teško je odgovoriti. Tek činjenica je, da je u Dubrovniku u prvoj polovici XX. stoljeća (od 1905. do 1944) rođeno ni manje ni više nego deset (10) skladatelja, bilo ozbiljne, bilo zabavne glazbe (Vladimir BERDOVIĆ, Đelo JUSIĆ, Ibrica JUSIĆ, Mario NARDELLI, Nikša NJIRIĆ, Petar OSGHIAN, Ino PERIŠIĆ, Ivica STAMAC, Šime STAMAC, Zdenko ŠAPRO). Dakle, više nego što ih je Dubrovnik dao tijekom svog tisućljetnog postojanja. (Da se razumijemo: govorim o skladateljima, koji su rođeni u tom gradu, a ne o onima koji su u njemu djelovali.) Među tom desetoricom dva su rođena čak iste godine u razmaku od svega mjesec dana, kao što su svojedobno i u Splitu iste godine (1895), također u razmaku od mjesec dana, rođeni Ivo Tijardović i Jakov Gotovac. Riječ je o NIKŠI NJIRIĆU i MARIJU NARDELLIJU, danas šezdesetogodišnjacima, koji u svojim životopisima imaju nekoliko dodirnih točaka, zbog kojih njihov dosadašnji život i rad i prikazujem u zajedničkom članku.

Osim rodnog grada i godine rođenja, zajedničko im je početno glazbeno i gimnazijsko školovanje u Dubrovniku, studij na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji, daljni život i rad u glavnom gradu Hrvata, oslanjanje na narodni melos u stvaralačkom radu, sklonost prema skladanju za djecu i bavljenje pisanom riječju: Njirić kao glazbeni publicist, Nardelli kao pjesnik. I još jedna zanimljiva podudarnost: inicijali njihovih prezimena dva su susjedna slova naše abecede. Sve ostalo im je različito.

Nikša Njirić

Rođen je 13. travnja 1927. (u nekim publikacijama pogrešno se navodi 14. travnja kao datum njegova rođenja). U Dubrovniku je učio glasovir i završio gimnaziju. Godine 1945. upisao se na zagrebačku Muzičku akademiju (tadašnji Hrvatski državni konzervatorij). Diplomirao je kompoziciju u klasi prof. Krste Odaka 1951. Od 1955. do 1961. predavao je glazbeni odgoj u zagrebačkim osnovnim školama, a od 1961. do 1978. glazbenu umjetnost u VI. gimnaziji na Gornjem Gradu. Od 1978. viši je predavač na zagrebačkoj Pedagoškoj akademiji (danas OOUR »Pedagogijske znanosti« Filozofskog fakulteta). Od 1986. docent je za metodu glazbene kulture u razrednoj nastavi.

Nikša Njirić

Nikša Njirić skladati je počeo u studentskim danima. Danas njegov opus obuhvaća stotinjak skladbi, među kojima posebno mjesto zauzimaju komorna djela skladana za različite sastave. Iz te najbrojnije skupine Njirićevih skladbi spomenuo bih tri gudalačka kvarteta (1950, 1956, 1974), duhački kvintet »In memoriam pictoris« iz 1975. (posvećen hrvatskom slikaru Ivi Dulčiću), koji u tri stavka prikazuje tri Dulčićeva vitraža iz franjevačke crkve na Kaptolu (Sestrica Voda, Gospodin Sunce, Brat Vjetar), te »Hommage à Sorkočević« iz 1978.

Njirić se okušao i kao skladatelj većih simfonijskih i koncertantnih djela, počevši od »Simfonije« (1951) i »Sinfoniette« (1954) do »Concertina za 12 gudača« (1978) i »Partite concertante za ksilofon i gudače« (1986). Napisao je i više glasovirskih skladbi od »Sonatine u Es-duru« iz 1948. do »Tri sonate« (Omaggio a D. Scarlatti) iz 1985, a za orgulje je skladao »Preludij, ariju i toccatu« (1969), Varijacije na stari hrvatski koral »Rumena prelijepa zora« (1971), Tri preludija: Božićni (»U sej vrijeme godišta«), Korizmeni (»Plači, puče moj« iz CO) i Uskrsni (»Uskrsnu Isus doista« iz CO), te Deset verseta (1980 — 1981).

Skladao je nekoliko vokalno-instrumentalnih djela (solo-pjesama i kantata), te niz skladbi za zbor à cappella. Napisao je i tri skladbe za tamburaški orkestar, a okušao se i kao skladatelj glazbeno-scenskih djela (četiri baleta i jedna glazbena komedija). Djeci je namijenio više različitih skladbi.

Njirić se, dakle, kao skladatelj dotaknuo gotovo svih područja glazbenog stvaralaštva. Zasad jedino nije dao neki »pravi« koncert, operu, oratorij, misu ili neku drugu duhovnu (liturgijsku) skladbu. Nije isključeno, da u budućem radu svom stvaralačkom opusu pridoda i koje takovo djelo.

Za cjelokupni dosadašnji Njirićev skladateljski opus karakteristično je, da, iako je po izričajnim sredstvima suvremen, »rijetko prelazi granice tonalnosti i udaljuje se od diatonike« (»Marija Kuntarić«), u vokalnim skladbama »rado se oslanja na obilježja narodnog melosa«, a u orguljskim na hrvatsku glazbenu baštinu.

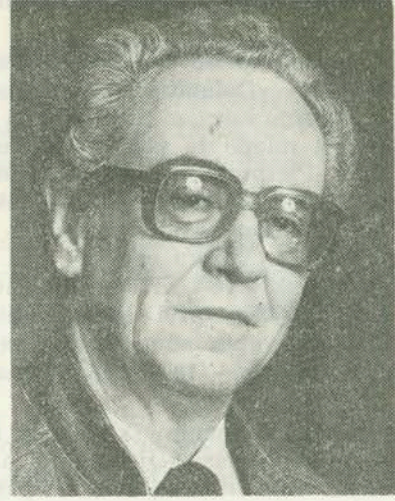
Nikša Njirić vrlo je djelatan i kao glazbeni publicist, te kao auktor, odnosno suaktor glazbenih priručnika i udžbenika. Svojim publicističkim priložima najčešće se javlja u »Sv. Ceciliji« i u »Biltenu« Društva hrvatskih skladatelja.

Mario Nardelli

Rođen je 20. svibnja 1927. U rodnom gradu je, uz gimnaziju, završio i glazbenu školu (violoncello), a vrlo rano je zavolio i gitaru. Potekavši iz obitelji, u kojoj se ljubav prema kazalištu prenosila s koljena na koljeno (djed mu Ile bio je »duša« Dubrovačkoga kazališnog društva i redatelj dubrovačke praizvedbe Vojnovićeva »Ekvinocija« g. 1903; otac Božo, pa zanimanju pomorski kapetan, glumio je u dubrovačkom kazalištu, a i na filmu), Nardelli je g. 1947. postao stalnim članom dubrovačkoga Narodnog kazališta, u kojem je ostvario nekoliko zapaženih uloga (Neznamov u »Bez krivnje krivi« Ostrovskoga, Ferdinand iz Schillerove drame »Spletka i ljubav«, Matt Burke iz »Anne Christi« O'Neilla, Ugo Tudeško iz Držićeva »Dunda Maroja« i druge). U dubrovačkom kazalištu upoznao je i svoju životnu družicu Vjeru Žagar.

U jesen godine 1949. odlazi u Zagreb, gdje se istodobno upisuje na studij violoncella u klasi prof. Rudolfa Matza na Muzičkoj akademiji i zapošljava na Radio-Zagrebu, na kojem do 1982. obavlja razne dužnosti, od inspicijenta do dirigenta.

U Zagrebu dugi niz godina djeluje i kao gitarist, te umjetnički voditelj vokalno-instrumentalnog ansambla »Dalmacija«.

Mario Nardelli

Iako glazbeno školovan, Nardelli je kao skladatelj zapravo samouk (na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji nije mogao upisati studij kompozicije zbog nedovoljnog znanja iz glasovira). Međutim, prirodna nadarenost i ustrajni rad omogućili su mu da postane jedan od najpoznatijih skladatelja naše tzv. »zabavne glazbe«. Na tom području dao je niz vrlo uspješnih skladbi, kao što su popularne pjesme »Tamo na rivi«, »Meštar Ivo«, »Ča ko voli, ča ko zna«, »Briškula« itd.; zabavne melodije i šansone »Pjesma Dubrovniku«, »Želja«, »Plavi nokturno«, »Brodovi« i sl., te pjesme za djecu »Baloni«, »Slikar Sunce«, »U luna-parku« i dr.

Kao skladatelj »zabavnih melodija« sudjelovao je na gotovo svim domaćim festivalima, osvojivši mnoge nagrade i priznanja. Veliki broj njegovih skladbi snimljen je i publiciran i u inozemstvu (CBS, Ariola, Monitor, Melodie der Welt, April Musikverlag, Musikverlag Zimmermann). Nardelli surađuje s H. Belafontom, G. Becaudom i D. Rajter, a kao poznati gitarist bio je član žirija Međunarodnog gitarističkog festivala u Torontu 1984. i 1987, te u Havani 1986.

Mario Nardelli, međutim, nije samo skladatelj popularnih pjesama, zabavnih melodija, šansona i pjesama za djecu, obrađivač dalmatinskih narodnih pjesama i auktor mnogobrojnih aranžmana za različite orkestre i sastave, nego i skladatelj brojnih skladbi s područja ozbiljne glazbe, kako orkestralnih (»Proljetni ples«, »Svečanost«, »Ples sunca i kamena«, »Ples ljubavi i prkosa« itd.), koncertantnih (»Sunčane jeke«, fantazija za gitaru i orkestar; Tri stavka za gitaru i orkestar; »Sunce nad Dalmacijom«, intermezzo za trublju, zbor i orkestar; Koncert za gitaru i orkestar) i komornih (»Kontrasti za gudače«, »Allegro giocoso za flautu i orkestar«, Stari dalmatinski plesovi za dvije gi-

tare. Dva stara dubrovačka plesa za flautu i gitaru), tako posebno onih za njegovo omiljeno glazbalo — gitaru (oko trideset takovih djela), od kojih smo mnoge mogli čuti na koncertnim podijima u izvedbi njegova sina — Marija Nardellija mlađeg.

Mario Nardelli napisao je i veliki broj duhovnih skladbi i to: »Dalmatinsku misu za muški zbor« (1979), »Dječju misu za dječji zbor i orgulje« (1980), »Misu za mlade za zbor i instrumentalni sastav« (1984), »Pjesmu brata Sunca« (1980), »Himan Presvetoga Otkupitelja (1985), te više duhovnih pjesama i šansona, kao i duhovnih pjesama za djecu. Skladao je kratku operu »Sveti Tarzicije« (1982), a na tekstove Krešimira Tičića musicle »Mali suci« (1973 — prvi dječji musicl u Katoličkoj crkvi u Hrvata), »Sunčana zraka« (1977), »Dječji vrtić za odrasle« (1980) i »Čarobna prehlada« (1983).

Među njegovim duhovnim skladbama ističu se i glazbeno-scenski igrokazi »Djeca pred jaslucama« (1976), »Betlehemska noć« (1981), »Spasitelj će noćas doć« (1982), »Poklon pastira« (1983), »Radio se Bog i Čovjek« (1984), »Živjele mame!« (1984) i »Poklon mudraca« (1985). Početkom slijedeće godine (1988) iz tiska izlazi zbirka Nardellijevih duhovnih skladbi »O Tvojoi ljubavi, Gospodine, pjevat ću dovijeka«.

Kao skladatelj, Nardelli je vjeran melodici rodno kraja i svoga naroda. Ne privlače ga razni avangardizmi, već nastoji da glazbeni govor njegovih djela bude svakome shvatljiv, prepoznatljiv. U tomu je u potpunosti uspio. Neke njegove skladbe, kao »Tamo na rivi« i »Meštar Ivo«, toliko su »ušle« u narod, da je morao dokazivati da to nisu narodne pjesme. Na području ozbiljne glazbe najveći interes privlače njegove skladbe za gitaru, a Nardellijeve duhovne skladbe vrijedan su prinos našoj liturgijskoj i uopće sakralnoj glazbi, a posebno onoj katehetsko-pastoralne namjene.

Od mladih dana Nardelli se uz glazbu i glumu bavio (i danas se bavi) i pjesništvom, u kojem prevladavaju zavičajne i ljubavne teme. Pjesme je objavljivao u »Dubrovniku« i »Dubrovačkim horizontima«, a u rukopisu ima tri zbirke: »Dubrovačka ulja«, »Nešto kao ljubav« i »Glazba i stihovi«.

Krenuvši iz istoga ishodišta (Dubrovnika), djelujući u istom središtu (Zagrebu), Nikša Njirić i Mario Nardelli, svaki sa svojim osebujnim životnim putem i stvaralačkim profilom, interesima i sklonostima, područjima rada i načinom djelovanja, dali su tijekom dosadašnjeg života vrijedan prinos hrvatskoj glazbi. Nadajmo se da će je i ubuduće obogaćivati novim skladbama. Čestitajući im u ovoj obljetničkoj prigodi, zahvaljujući im na svemu što su nam dosad podarili, zaželimo im iskreno, iz dubine srca, toplo i prijateljski: Na mnogaja ljeta! Ad multos annos!

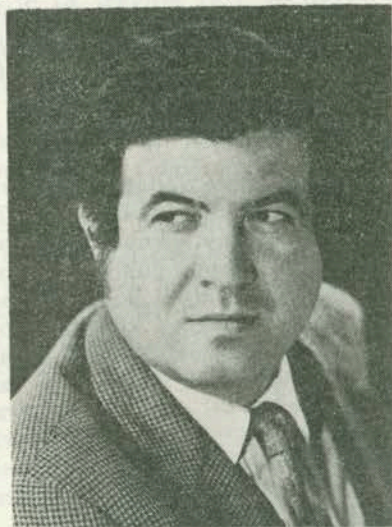
Ivan BOŠKOVIĆ

IN MEMORIAM

Vladimir Ruždjak

(21. IX. 1922 — 9. X. 1987)

Napustio nas je veliki čarobnjak vokalnog umijeća — Vladimir Ruždjak. Došlo je to sasvim iznenada i ta vijest je bolno odjeknula među brojnim ljubiteljima njegove umjetnosti. Svi će se oni s tugom ali i radošću prisjećati njegova toploga, baršunastoga glasa i markantne scenske pojave koja je udahnuła život brojnim opernim likovima.

VLADIMIR RUŽDJAK

Neka pred našim duhovnim očima i ušima prodefiliraju: Nikola Šubić Zrinski, knez Igor, Rigoletto, Germont (»Traviata«), Posa (»Don Carlos«), Figaro (»Seviljski brijač«), Evgenij Onjegin ...

Zvuk Ruždjakovog finog, zaobljenog baritonskoga glasa strujao je ne samo s opernih scena domovine i inozemstva, već i s koncertnih podija. Biseri vokalne literature, inozemne i domaće, dobili su u njemu savršenog interpretatora. Neka o tome posvjedoče, barem, izvedbe Schubertova ciklusa »Lijepa mlinarica« ili Baranovićeva ciklusa »Z mojih bregova«.

Premda ćemo Vladimira Ruždjaka pamti ti u prvom redu po njegovom vokalnom umijeću (ostvario je i nekoliko opernih režija) ostavio je značajnih priloga i kao skladatelj i obradivač posvećujući pri tomu, razumljivo najviše pažnje svom bogomdanom instrumentu — glasu. Osobito ćemo se sjećati njegovih zanimljivih obradbi medimurskih narodnih napjeva. Tome treba pridodati i maštovite obradbe hrvatskih božićnih popijevki »Sklopi blage očiće« i »Ovoga vremena« (na ploči »Zvan Betlema«).

Smrću Vladimira Ruždjaka hrvatska glazbena kultura izgubila je iznimnu pojavu na kakvu se rijetko nailazi. Ali je, isto tako, njegovim djelovanjem u značajnoj mjeri i postala bogatijom.

Nikša NJIRIĆ